

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Advies nr. 256/2022 van 1 december 2022

Betreft: Adviesaanvraag over het wetsvoorstel tot wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, teneinde de raadpleging van gegevens uit het Centraal aanspreekpunt mogelijk te maken voor OCMW's (CO-A-2022-257)

Vertaling¹

Het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de Autoriteit");

Aanwezig: de dames Cédrine Morlière, Nathalie Raghenon en Griet Verhenneman en de heren Yves-Alexandre de Montjoye, Bart Preneel, Gert Vermeulen

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, met name de artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op Verordening (EU) 2016/679 *van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van Kamervoorzitter, mevrouw Eliane Tillieux, ontvangen op 5 oktober 2022;

Gelet op de bijkomende informatie ontvangen op 10 november 2022;

Brengt op 1 december 2022 het volgende advies uit:

¹ Voor de oorspronkelijke versie van de tekst, die collegiaal werd gevalideerd, cf. de Franse versie van de tekst, die beschikbaar is in de FR-versie van de rubriek "adviezen" van de website van de Autoriteit.

I. Onderwerp van de aanvraag

1. De Kamervoorzitter vraagt het advies van de Autoriteit over het wetsvoorstel (doc.55-1335/001) tot wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, teneinde de raadpleging van gegevens uit het centraal aanspreekpunt mogelijk te maken voor OCMW's (hierna 'het wetsvoorstel').
2. Dit wetsontwerp strekt ertoe de OCMW's in staat te stellen de gegevens van het centraal aanspreekpunt (CAP) van de Nationale Bank van België (NBB) te raadplegen door artikel 60, §1 van voornoemde wet van 8 juli 1976 aan te vullen met het volgende lid :

«In het kader van het sociaal onderzoek zoals bedoeld in het eerste lid, kan het centrum, op specifiek en met redenen omkleed verzoek, het Centraal Aanspreekpunt gehouden door de Nationale Bank van België overeenkomstig de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest, om informatie vragen.»

II. Onderzoek

Het Centraal Aanspreekpunt en de raadpleging ervan vormt een aanzienlijke inmenging

3. Voor zover het de financiële middelen² van alle klanten van de in artikel 3 van voornoemde wet van 8 juli 2018 bedoelde financiële instellingen onthult, vormt het door de NBB aangehouden centraal aanspreekpunt een bijzonder significante inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op bescherming van de persoonsgegevens van de klanten van in België gevestigde financiële instellingen. De Autoriteit en haar juridische voorganger, de Privacycommissie, hebben al meermaals de gelegenheid gehad hierop te wijzen in eerdere adviezen over dit centraal aanspreekpunt waarnaar wordt verwezen.³.

² Namelijk de periodieke saldi van bank- en betaalrekeningen, gegevens over financiële transacties waarmee contant geld van meer dan 3.000 euro is gemoeid, alsmede de periodieke totaalbedragen van de in artikel 4, eerste lid, 3°, b. en c. bedoelde financiële contracten.

³ Zie met name de adviezen 122/2020 m.b.t. hoofdstuk 5 van titel 2 van het voorontwerp van de programmawet, te raadplegen via deze link: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-122-2020.pdf>, advies 14/2021 over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 7 april 2019 betreffende de werking van het centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten, raadpleegbaar via deze link: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-14-2021.pdf>, en advies 80/2021 m.b.t. een voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest, te raadplegen via deze link: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-80-2021.pdf>.

Noodzakelijkheids- en evenredigheidsanalyse - resultaat van de analyse dat in de eerdere motiveringen van het voorstel moet worden geïntegreerd

4. Het ter advies voorgelegde wetsvoorstel heeft tot doel de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt (CAP) kan worden gebruikt, uit te breiden. Het is aan het parlement om de noodzaak en de evenredigheid van een dergelijke uitbreiding te bespreken. Het noodzakelijkheidsbeginsel vereist niet alleen het beoordelen van de doeltreffendheid van de beoogde verwerking om het nagestreefde doel te bereiken maar er moet ook worden bepaald of de verwerking de minst ingrijpende manier is om dat doel te bereiken. Als de noodzaak van de verwerking van persoonsgegevens wordt aangetoond, moet ook worden aangetoond dat de verwerking in verhouding staat (in strikte zin) tot het nagestreefde doel, dat wil zeggen dat er een billijk evenwicht is tussen de verschillende betrokken belangen en de rechten en vrijheden van de betrokken personen ; met andere woorden, er moet worden nagegaan of het ongemak dat de beoogde verwerking veroorzaakt, niet disproportioneel is aan het nagestreefde doel.

5. Het centraal aanspreekpunt van de NBB werd in 2011 opgericht om fiscale fraude te bestrijden. Het is geleidelijk uitgebreid, niet alleen wat betreft de doeleinden waarvoor het kan worden gebruikt, maar ook wat betreft de informatie die het centraliseert⁴. In 2016 werd het gebruik van dit centraal aanspreekpunt uitgebreid tot de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Ter gelegenheid van haar advies nr. 122 van 26 november 2020 over hoofdstuk 5 van titel 2 van een ontwerp van programmawet tot aanpassing van de wet van 8 juli 2018 betreffende de organisatie van het centraal aanspreekpunt, heeft de Autoriteit bij lezing van verschillende sectorale wettelijke bepalingen vijf doeleinden benadrukt waarvoor het centraal aanspreekpunt kan worden geraadpleegd, namelijk :
 - de invordering van de fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen (artikel 75 van het Wetboek van minnelijke en gedwongen invordering van fiscale en niet-fiscale schuldvorderingen),
 - de vaststelling van een belastingschuld in geval van voorafgaande vaststelling van bewijzen van belastingfraude (art. 322, § 3, 2° WIB 92, art. 62bis, lid 2 WBTW),
 - de opsporing door de Procureur des Konings van informatie betreffende producten, diensten en transacties van financiële aard in geval van ernstige aanwijzingen van een strafbaar feit dat kan leiden tot een correctionele hoofdstraf van ten minste één jaar (art. 46quater, § 2 WSV),
 - raadpleging door de administratie van de Thesaurie en de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CTIF) in het kader van de voorkoming van witwassen en

⁴ Oorspronkelijk was alleen de identificatie van bankrekeningen en financiële contracten in het centraal aanspreekpunt opgenomen. Sinds 2020 worden de periodieke saldi van de bankrekeningen opgenomen, alsmede het totaalbedrag van de betrokken financiële contracten.

financiering van terrorisme en de beperking van het gebruik van contanten (art. 1, §2, 81, §2 en 139 van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten), en

- gebruik door de NBB voor de uitvoering van haar opdrachten van openbare dienst overeenkomstig haar organieke wet en voor het uitvoeren van wetenschappelijke en statistische studies (art. 11 van voornoemde wet van 8 juli 2018).

6. De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot wijziging van voornoemde wet van 8 juli 2018 dat heeft geleid tot de wet van 2 december 2021 vermeldt twee bijkomende doeleinden voor dit centraal aanspreekpunt, meer bepaald: «*het verzamelen van bankgegevens door de gerechtsdeurwaarders in het kader van de procedure van bevel tot beslaglegging op bankrekeningen om de invordering van schulden in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken, notariële opzoeken in het kader van het opmaken van aangiften van nalatenschap*»⁵⁶.
7. Volgens het wetsvoorstel zouden de OCMW's die het centraal aanspreekpunt van de NBB raadplegen, tot doel hebben "*het sociaal onderzoek bedoeld in artikel 60, lid 1*" van voornoemde wet van 1976 uit te voeren.
8. Het is dus aan het Parlement om te beoordelen of het inderdaad noodzakelijk en evenredig is om aan de bovengenoemde doelstellingen de bestrijding van sociale fraude toe te voegen, en meer bepaald, in dit geval, de controle door de OCMW's van de waarheidsgetrouwheid van de opgaven van de roerende middelen van de aanvragers van sociale bijstand of het leefloon of, zoals blijkt uit de aanvullende informatie van de afgevaardigde, de beoordeling van de schuldenlast van deze personen⁷. Een dergelijke wijziging van de doeleinden van het centraal

⁵ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 13 oktober 2021 tot wijziging van de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest, Parl. St. 55, 2244/001, blz. 5.

⁶ Als essentiële modaliteiten van de gegevensverwerking die met de hulp van het centraal aanspreekpunt kan worden uitgevoerd, moeten deze doeleinden ook worden bepaald door een norm van wetgevende rang en niet alleen door een toelichting. Zoals verderop in dit advies wordt toegelicht, dienen laatstgenoemde doeleinden expliciet te worden vermeld in de bovengenoemde wet van 2018 betreffende de organisatie van het centraal aanspreekpunt.

⁷ Op de vraag of bepaalde in het centraal aanspreekpunt gecentraliseerde gegevens noodzakelijk zijn voor de OCMW's, werd het volgende geantwoord:

«-De hypothecaire kredieten – zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid, 3°, d – zijn eveneens relevant voor het sociaal onderzoek naar de bestaansmiddelen door de OCMW's, zoals aangegeven in artikel 25 van het KB van 11 juli 2002. Zo wordt het bedrag dat in aanmerking genomen wordt voor de vaststelling van de bestaansmiddelen verminderd met het jaarlijks bedrag van hypothecaire interesten.

-Eveneens de verkoopovereenkomsten op afbetaling (zoals autoleningen) (art. 4, eerste lid, 3°, e), leasingovereenkomsten (art. 4, eerste lid, 3°, f), leningsovereenkomsten op afbetaling (art. 4, eerste lid, 3°, g), kredietopeningen (art. 4, eerste lid, 3°, h) en gelijkaardige overeenkomsten (art. 4, eerste lid, 3°, i) zijn eveneens relevant voor de OCMW's in het kader van de toekenning van het recht op maatschappelijke integratie. De toekenning van het leefloon is immers gekoppeld aan een 'geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie' (GPMI). Dit GPMI is van toepassing op elke nieuwe aanvraag (art. 11, § 2, c van de Wet van 26 mei 2002). Het GPMI dient om de betrokken aanvragers weer optimaal maatschappelijk te integreren, afhankelijk

aanspreekpunt moet specifiek worden gemotiveerd in de motiveringen die aan het wetsvoorstel voorafgaan.

9. Daartoe is het raadzaam met name na te gaan hoe nauw het verband is tussen de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt is opgericht en het doel waarvoor de OCMW's toegang zouden krijgen tot dit centraal aanspreekpunt. Deze analyse moet rekening houden met het aantal bewezen gevallen van frauduleuze weglating van bankrekeningen door OCMW-gebruikers en met de doeltreffendheid of relevantie van de instrumenten waarover OCMW's momenteel beschikken om de middelen waarover bijstandsaanvragers beschikken te beoordelen of om de hoogte van hun schuldenlast te bepalen. In dit verband neemt de Autoriteit nota van het feit dat uit de motiveringen voorafgaand aan het voor advies voorgelegde wetsontwerp reeds blijkt, wat betreft de doeltreffendheid van de instrumenten waarover de OCMW's momenteel beschikken, dat de dienst Febelfin 'bankresearch' die de OCMW's tot op heden gebruiken, hen niet in staat stelt kennis te nemen van het bestaan van bankrekeningen waarop in het buitenland is ingeschreven; iets wat sinds 2017 mogelijk wordt gemaakt door het centraal aanspreekpunt.

Voorspelbaarheid van de norm en keuze van het passende rechtskader

10. Zodra de noodzakelijkheid en de evenredigheid van de beoogde wijziging van de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt kan worden gebruikt, zijn aangetoond, is het van belang op wetgevingsniveau voor de nodige voorspelbaarheid/transparantie te zorgen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens die via het centraal aanspreekpunt kan worden uitgevoerd.
11. Daartoe moet niet de organieke wet van de OCMW's worden aangepast om in deze doeluitbreiding te voorzien, maar de wet van 8 juli 2018 betreffende de organisatie van het centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten. Dit garandeert de samenhang en de leesbaarheid van de wetteksten betreffende de verwerking van persoonsgegevens en dus de voorspelbaarheid en de transparantie van de betrokken verwerking van persoonsgegevens.
12. Zoals de Autoriteit reeds herhaaldelijk heeft benadrukt, moet, wanneer de wetgever een grootschalige gecentraliseerde gegevensbank, zoals het centraal aanspreekpunt, specifiek moet regelen, deze specifieke regeling alle essentiële elementen⁸ bevatten van de

van de specifieke noden van de aanvrager. Dit kan de vorm aannemen van het wegwerken van schulden indien er een schuldproblematiek is. Om na te kunnen gaan of er sprake is van een schuldproblematiek is het noodzakelijk dat het OCMW over de relevante gegevens kan beschikken. »

⁸ namelijk, niet alleen (het)(de) precieze en concrete doeleinde(n), maar ook de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke(n) (tenzij het duidelijk is), de (categorieën van) gegevens die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van (dit) (deze) doeleinde(n), de bewaartermijn van de gegevens, de categorieën van betrokkenen van wie de gegevens zullen worden verwerkt, de ontvangers of categorieën van ontvangers aan wie de gegevens worden meegedeeld, de

gegevensverwerking die met behulp van deze gegevensbank mag worden uitgevoerd, met inbegrip van de concrete doeleinden (die legitiem, uitdrukkelijk en bepaald moeten zijn) waarvoor deze gegevensbank mag worden gebruikt. Anders kunnen de betrokkenen geen duidelijk beeld krijgen van de concrete doeleinden waarvoor deze gegevensbank kan worden gebruikt ; dit is in strijd met het vereiste van voorspelbaarheid van de normen die de verwerking van persoonsgegevens regelen.

Duidelijke bepaling van de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt in zijn organieke wet kan worden gebruikt

13. Om dezelfde redenen moeten deze doeleinden bovendien uitvoerig en duidelijk worden beschreven in bovengenoemde wet van 2018. Hun vaststelling kan overigens niet worden gedelegeerd aan de Koning. Dit is momenteel echter het geval, aangezien deze doeleinden slechts indirect kunnen worden afgeleid uit de lijst van centraliserende organisaties en centrale aanspreekpunten die is opgesteld bij het koninklijk besluit van 7 april 2019⁹. Een dergelijke delegatie van een essentieel element betreffende het centraal aanspreekpunt is in strijd met artikel 22 van de Grondwet, dat de wetgever verbiedt af te zien van de mogelijkheid om zelf te bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden het recht op privacy kan worden geschonden¹⁰. In deze context is een delegatie aan de Koning *«niet in strijd met het legaliteitsbeginsel voor zover deze delegatie voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de essentiële elementen voorafgaandelijk door de wetgever zijn vastgelegd»*¹¹. De bovengenoemde wet van 2018 moet derhalve dienovereenkomstig worden herzien.

omstandigheden waarin ze zullen worden meegedeeld, en in voorkomend geval, indien nodig, de beperking van de verplichtingen en/of rechten vermeld in de artikelen 5, 12 tot en met 22, en 34 van de AVG.

⁹ Zie in dat verband het koninklijk besluit van 7 april 2019 tot aanwijzing van de centraliserende organisaties en van de unieke contactpunten t.a.v. het centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten.

¹⁰ Advies nr. 63.202/2 van 2018 april 2018 van de Raad van State gegeven over een voorontwerp van wet *«tot oprichting van het informatieveiligheidscomité en tot wijziging van diverse wetten betreffende de uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van 27 april 2016 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG»*, Parl.St. Kamer, 54-3185/001, blz1 21-122.

Zie in dezelfde zin volgende adviezen van de Raad van State:

- Advies 26.198/2, op 2 februari 1998 gegeven over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 11 december 1998 *«tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens»*, Parl.St. Kamer 1997-1998, nr. 49-1566/1, 201;
- Advies 33.487/1/2003 van 18 en 20 juni 2002 betreffende een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 22 augustus 2002 *«houdende maatregelen inzake gezondheidszorg»*, Parl.St. Kamer 2002-03, nr. 2125/2, 539;
- Advies 37.765/1/2/3/4, op 4 november 2004 gegeven over een voorontwerp dat geleid heeft tot de programmawet van 27 december 2004, Parl.St. Kamer 2004-2005, nr. 1437/2.

¹¹ Zie eveneens Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 29/2010 van 18 maart 2010, punt B.16.1 ; Arrest nr. 39/2013 van 14 maart 2013, punt B.8.1 ; Arrest 44/2015 van 23 april 2015, punt B.36.2; Arrest nr. 107/2015 van 16 juli 2015, punt B.7; Arrest nr. 108/2017 van 5 oktober 2017, punt B.6.4 ; Arrest nr. 29/2010 van 15 maart 2018, punt B.13.1, Arrest nr. 86/2018 van 5 juli 2018, punt B.7.2.: advies van de Raad van State nr. 63.202/2 van 26 april, punt 2.2.

14. In het kader van deze noodzakelijke herziening van voornoemde wet van 2018 moet ervoor worden gezorgd dat de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt mag worden gebruikt, zodanig worden geformuleerd dat betrokkenen bij lezing ervan kunnen zien welke gegevensverwerking met hun daarin opgenomen gegevens zal worden verricht. Het zijn derhalve de concrete en operationele redenen waarvoor de gebruikers van het centraal aanspreekpunt deze gegevens mogen gebruiken die uitdrukkelijk en uitputtend in deze wet moeten worden opgesomd¹².
15. Wat het doel van het ter advies voorgelegde wetsontwerp betreft, is het raadzaam dit nader te preciseren dan alleen maar te verwijzen naar "*het sociaal onderzoek zoals bedoeld in het eerste lid*" van de organieke wet van 1976 betreffende het OCMW. Zoals blijkt uit de eerdere ontwikkelingen van het voor advies voorgelegde wetsvoorstel, is het de bedoeling dat de OCMW's het centraal aanspreekpunt kunnen raadplegen om de kwaliteit van de inkomensaangiften van de aanvragers van een leefloon te controleren en zo nodig het percentage roerend vermogen te berekenen dat in aanmerking moet worden genomen bij de berekening van het bedrag van het leefloon dat kan worden toegekend. Uit de verkregen aanvullende informatie blijkt ook dat de OCMW's rekening moeten houden met het financiële vermogen van de aanvragers van bijstand, alsook met hun schulden wanneer de desbetreffende toe te kennen sociale bijstand (van nature resterend ten opzichte van het leefloon) een beoordeling van hun financiële behoefte vereist.

Toestemming van OCMW-gebruikers voor toegang van het OCMW tot hun gegevens in het CAP

16. De motiveringen die aan het wetsvoorstel voorafgaan, verwijzen naar de mogelijkheid voor OCMW's om toestemming te vragen aan hulpvragers om hun gegevens ter beschikking te stellen bij het centraal aanspreekpunt¹³. Uit het dispositief van het wetsvoorstel blijkt echter niet dat de toestemming van de betrokken personen nodig is om het CAP te raadplegen. De Autoriteit merkt echter op dat een dergelijke toestemming in geen geval de grondslag kan vormen voor de rechtmatigheid van de verwerking door het OCMW in de zin van artikel 6.1.a) van de AVG, gezien

¹² Voorts moet deze wet, zoals hierboven uiteengezet, met het oog op de voorspelbaarheid een uitputtende opsomming geven van de categorieën van persoonsgegevens die in het centraal aanspreekpunt zijn opgenomen, in plaats van toe te staan dat deze lijst in andere rechtsinstrumenten wordt aangevuld. Wat de lijst van gegevens in het centraal aanspreekpunt betreft, blijkt immers uit de aanvullende informatie van de afgevaardigde parlementaire raadsman dat het een programmawet van 2017 was die artikel 307, §1/1 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen heeft aangepast om te voorzien in de vermelding van bankrekeningen in het buitenland in het centraal aanspreekpunt ; wat niet blijkt uit voornoemde wet van 2018.

¹³ De uiteenzetting preciseert in dit verband «De transparante gegevensverwerking ten aanzien van de betrokkene wordt gegarandeerd door het inzagerecht op schriftelijk verzoek, zoals opgenomen in artikel 8, § 1, van de wet van 8 juli 2018. Hierdoor kunnen de betrokkenen een overzicht krijgen van alle organisaties of instellingen die tijdens de laatste zes maanden hun gegevens hebben opgevraagd. Bovendien is het uiteraard de bedoeling dat de OCMW's deze gegevens niet kunnen opvragen zonder expliciete toestemming van de betrokkenen. » (wij onderlijnen).

het niet-vrijblijvende karakter van een dergelijke toestemming van een aanvrager van sociale bijstand ten aanzien van een OCMW. Zodra bovendien een *lex specialis* nodig is om een significant ingrijpende verwerking van persoonsgegevens specifiek te regelen, zoals hier het geval is, kan die gegevensverwerking alleen plaatsvinden in overeenstemming met de wettelijke voorwaarden die de wetgever specifiek heeft vastgesteld om de rechten en vrijheden van de betrokkenen te waarborgen. In dit verband is het aan de organieke wet van het centraal aanspreekpunt van 8 juli 2018, en zo nodig de uitvoeringsbesluiten ervan, om de modaliteiten en omstandigheden te bepalen waarin de gegevens van het centraal aanspreekpunt door de Nationale Bank van België en de gebruikers van het centraal aanspreekpunt mogen worden verwerkt, met inachtneming van de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid. Het is in die zin dat artikel 6. lid 2, van voornoemde wet van 2018 bepaalt «*Het hergebruik door een derde van de gegevens die de NBB aan de betrokken persoon bezorgt in het kader van het inzagerecht in de eigen persoonsgegevens bedoeld in het eerste lid, 2°, voor bestuurlijke doeleinden of voor elke andere finaliteit die onverenigbaar is met de basisfinaliteit van dit inzagerecht, met name onder meer de betrokken persoon in staat stellen zich te vergewissen dat deze gegevensverwerking aan de wettelijke vereisten voldoet wat betreft de juistheid, de actualiteit, de relevantie en de volledigheid van de verwerkte persoonsgegevens, de finaliteiten van de verwerking en de personen aan wie de persoonsgegevens werden meegedeeld, is verboden*». Het is daarom aangewezen het desbetreffende deel van de voorgaande motiveringen van het wetsvoorstel dienovereenkomstig te corrigeren.

Bepaling van de in het centraal aanspreekpunt opgenomen categorieën van gegevens die ter beschikking van de OCMW's moeten worden gesteld en de mate van detail van gegevens die moet worden verstrekt

17. Indien de wetgever kiest voor deze uitbreiding van de doeleinden van het centraal aanspreekpunt, is het van belang te voorzien in waarborgen voor de betrokkenen om ervoor te zorgen dat de OCMW's niet meer informatie inzien dan noodzakelijk is (naleving van het in artikel 5.1.c) van de AVG neergelegde beginsel van minimale gegevensverwerking).
18. Door alleen te verwijzen naar de mogelijkheid voor OCMW's om "*het centraal aanspreekpunt om informatie (te) vragen*", schiet artikel 2 van het wetsvoorstel op dit punt tekort, aangezien het impliciet bepaalt dat alle gegevens die in het centraal aanspreekpunt zijn opgenomen, noodzakelijk zijn voor de OCMW's om de bovengenoemde doelen te bereiken. Indien bepaalde gegevens in het centraal aanspreekpunt echter niet noodzakelijk lijken voor de analyse van de financiële middelen waarover een aanvrager van een OCMW beschikt of van de stand van zijn schulden, is het van belang dat de wetgever duidelijk aangeeft welke categorieën van gegevens aan het OCMW mogen worden meegedeeld.

19. In dit verband vraagt de Autoriteit zich in de eerste plaats af of het passend is dat de OCMW's de in artikel 4, lid 1, 2°, van voornoemde wet van 8 juli 2018 bedoelde informatie ontvangen, namelijk *«het bestaan van een of meerdere financiële verrichtingen waarbij contanten betrokken zijn welke door de informatieplichtige werden uitgevoerd en waardoor contanten werden gestort of afgehaald door deze cliënt of voor zijn rekening, alsook, in dit laatste geval, de identiteit van de natuurlijke persoon die de contanten daadwerkelijk heeft gestort of ontvangen voor rekening van deze cliënt, samen met de datum ervan»*. Hierover antwoordde de afgevaardigde :

« Het is uiteraard niet de bedoeling dat OCMW's op de hoogte gebracht worden van elke verrichting of afhaling van contant geld dewelke door de aanvrager van een leefloon van de eigen rekening gehaald wordt. Niettemin moet opgemerkt worden dat het beschikken over "baar geld" ook deel uitmaakt van de roerende kapitalen die door de OCMW's in rekening gebracht moeten worden in het kader van het sociaal onderzoek naar de bestaansmiddelen van de aanvrager. Voor OCMW's is het natuurlijk moeilijk om de mate waarin aanvragers over contant geld beschikken te kunnen achterhalen. Bijgevolg zou het wel relevant kunnen zijn voor het OCMW om te weten of de aanvrager in aanloop naar zijn aanvraag grote bedragen aan contant geld van een of meerdere van zijn rekeningen heeft gehaald. Dit kan immers gebeuren met als doel om te laten uitschijnen dat het eigen roerend vermogen lager ligt dan het in feite is.

Hoewel het niet als expliciete vraag in dit wetsvoorstel opgenomen is, lijkt het ons wel wenselijk dat de OCMW's via het CAP ook op de hoogte gebracht zouden kunnen worden van het feit dat een aanvrager grote hoeveelheden contant geld van zijn eigen rekeningen gehaald heeft in aanloop naar de aanvraag. Uiteraard moet dit dan enkel aan het OCMW meegedeeld worden als het gaat om bedragen die binnen een bepaalde tijdsperiode afgehaald werden (bijvoorbeeld: in de drie maanden voor de aanvraag) én die opgeteld een bepaald drempelbedrag overschrijden (bijvoorbeeld: minstens 1000 euro) én die een impact hebben op het onderzoek naar de bestaansmiddelen (bijvoorbeeld: als het roerend kapitaal van de aanvrager hoger ligt dan de vrijstellingsdrempels opgenomen in art. 27 van het KB van 11 juli 2002, en de geldafhaling effectief invloed kan hebben op de berekening van het leefloon).

Uiteraard hoeft het OCMW niet op de hoogte gebracht te worden van het concrete bedrag van de geldafhaling die een bepaalde drempel overschrijdt. Enkel van het bestaan van geldafhalingen met hoge bedragen in aanloop naar de aanvraag. Het is dan aan de aanvrager om bewijzen te verzamelen en de geldafhalingen te duiden aan het OCMW.» (wij onderlijnen).

20. Overeenkomstig artikel 2, 9° van voornoemde wet van 8 juli 2018 omvat de financiële informatie bedoeld in artikel 4, eerste lid, 2° van dezelfde wet niet de stortingen in contanten op of opnemingen in contanten van bank- of betaalrekeningen door de houder of medehouder van deze rekeningen. Het gaat enkel om *«de omwisseling van contanten tegen contanten; of de aan- of verkoop van monetaire activa in edele metalen tegen contanten; of de uitvoering van betalingsverrichtingen, en van geldovermakingen tegen afgifte of opname van contanten door de cliënt, handelend in eigen persoon of via een lasthebber; of elke andere categorie van verrichtingen waarbij contanten worden afgegeven of afgehaald, bepaald, bij een in Ministerraad*

overlegd besluit dreigen te worden gebruikt voor het witwassen van geld of voor de financiering van terrorisme of van de zware criminaliteit ».

21. Aangezien uit de aanvullende informatie blijkt dat de auteur van het wetsvoorstel wil dat de OCMW's beschikken over informatie over opnames in contanten van bankrekeningen door de bijstandsaanvrager, is het dus aan hem om in de toelichting te motiveren of, gelet op de uitsluiting van stortingen in contanten en opnames van bank- en betaalrekeningen door bijstandsaanvragers van het begrip financiële transacties met contanten, de raadpleging door de OCMW's van de in artikel 4, lid 1, bedoelde informatie. 1 2° van voornoemde wet van 2018 niettemin relevant en noodzakelijk zijn voor het nagestreefde doel.
22. Indien dit het geval is, is het, gelet op de door de afgevaardigde aangevoerde elementen, aangewezen dat de wetgever de toegang tot deze informatie op adequate wijze regelt, dan wel de Koning hiertoe uitdrukkelijk opdracht geeft. Enerzijds moet de periode waarvoor deze informatie aan het OCMW kan worden meegedeeld beperkt worden tot de 3 maanden die voorafgaan aan de datum van de aanvraag van de sociale bijstand of het leefloon. Anderzijds zou, indien mogelijk, een financiële grens moeten worden vastgesteld waarboven alleen informatie moet worden verstrekt in de vorm van " de aanwezigheid van financiële opnames die de grens van X euro overschrijden " en dit met het oog op de specifieke behoeften van het OCMW. Het doel is te voorkomen dat het OCMW meer informatie krijgt dan noodzakelijk is voor zijn sociaal onderzoek.
23. Dit impliceert in elk geval een aanpassing van artikel 16 van het voornoemde koninklijk besluit van 7 april 2019, dat de Nationale Bank van België vrijstelt van de verplichting om ervoor te zorgen dat de gegevens die zij aan de gebruikers van het aanspreekpunt meedeelt, beperkt blijven tot wat noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken. In de context van een gegevensstroom naar de OCMW's lijkt een dergelijk gebrek aan controle op de naleving van de minimale gegevensverwerking onevenredig en derhalve in strijd met de AVG.
24. Ten tweede blijkt, wat betreft de informatie van het centraal aanspreekpunt bedoeld in artikel 4, eerste lid, 1° en 3°, van voornoemde wet van 8 juli 2018¹⁴, zowel uit de motiveringen

¹⁴ Met name :

« - de opening of de afsluiting van elke bank- of betaalrekening waarvan de cliënt houder of medehouder is, de toekenning of de intrekking van een volmacht aan een of meerdere volmachtdager(s) op deze bank- of betaalrekening en de identiteit van deze volmachtdrager(s), alsook het periodieke saldo van deze bank- of betaalrekening, samen met de datum ervan en met het nummer van deze bank- of betaalrekening;

3° het bestaan of het einde van het bestaan van een contractuele relatie met de cliënt, alsook het in euro uitgedrukte, periodieke geglobaliseerde bedrag waarop het geheel van de verschillende met deze cliënt gesloten financiële contracten, zoals bedoeld in de bepalingen onder b) en c) hieronder, slaat samen met de datum ervan, wat iedere van de volgende soorten van financiële contracten betreft :

a) de verhuur van kluizen, als bedoeld in artikel 4, eerste lid, 14), van de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen;

voorafgaand aan het wetsvoorstel als uit de aanvullende informatie verkregen van de afgevaardigde, dat enkel de informatie over het bestaan van de betrokken financiële rekeningen en hun identificatienummer (maar niet hun saldo) noodzakelijk lijkt voor het door de OCMW's nagestreefde doel. Het saldo van de bankrekeningen in het centraal aanspreekpunt wordt immers slechts om de 6 maanden bijgewerkt¹⁵. Het is derhalve niet passend of relevant dat OCMW's toegang hebben tot bank- of betaalrekeningtegoeden, aangezien zij de financiële middelen van de aanvrager van bijstand moeten beoordelen op het moment van de aanvraag. Daartoe zal een rechtstreekse inzameling bij de aanvragers van sociale bijstand moeten worden uitgevoerd door de OCMW's op basis van de bankrekeningnummers die in het centraal aanspreekpunt worden vermeld als behorend tot de bijstandaanvrager.

25. Wat betreft de financiële contracten bedoeld in artikel 4, eerste lid, 3°, van voornoemde wet van 8 juli 2018, is de Autoriteit van oordeel dat het, in het licht van voornoemd doel, relevant is om de OCMW's te informeren over de periodieke globale bedragen waarop deze financiële contracten bedoeld in artikel 4, eerste lid, 3°, b) en c) (levensverzekeringscontracten en

b) de levensverzekeringsovereenkomst die onder tak 21, als bedoeld in bijlage II van de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen valt, alsook de verzekeringsovereenkomst die onder de takken 23, 25 of 26 als bedoeld in voormelde bijlage II valt en waarbij het beleggingsrisico door de verzekeringnemer wordt gedragen, met uitzondering evenwel van de overlijdensverzekeringen alsook van de contracten gesloten in het kader van een van de drie pijlers van het Belgisch pensioenstelsel;

c) de overeenkomst met betrekking tot beleggingsdiensten en/of nevendiensten als bedoeld in artikel 1, § 3, tweede lid, van de voornoemde wet van 25 april 2014, met inbegrip van het aanhouden van zicht- of vernieuwbare termijndeposito's ten behoeve van de cliënt en bestemd voor de verwerving van financiële instrumenten of voor terugbetaling, krachtens artikel 533, § 1, van dezelfde wet;

d) het hypothecair krediet, als bedoeld in artikel I.9, 53/3°, van het Wetboek van economisch recht, ongeacht de benaming of de vorm, toegekend aan een natuurlijke persoon die hoofdzakelijk handelt met een oogmerk dat geacht kan worden vreemd te zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteiten;

e) de verkoopovereenkomst op afbetaling, te weten elke overeenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij een krediet wordt toegekend aan een natuurlijke persoon die hoofdzakelijk handelt met een oogmerk dat geacht kan worden vreemd te zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteiten, dat normaal leidt tot de verkrijging van lichamelijke roerende goederen of de levering van diensten, verkocht door de kredietgever of de kredietbemiddelaar en waarvan de prijs betaald wordt door middel van periodieke stortingen;

f) de leasingovereenkomst, te weten elke overeenkomst die beantwoordt aan de criteria [³ vastgesteld in artikel 3:89 van het koninklijk besluit van 29 april 2019 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen]³ voor de post III.D "Leasing en soortgelijke rechten", evenwel met dien verstande dat het woord "vennootschap" in voormelde post III.D als "cliënt" moet worden gelezen voor deze definitie;

g) de leningsovereenkomst op afbetaling, te weten elke overeenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij een krediet wordt toegekend aan een natuurlijke persoon die hoofdzakelijk handelt met een oogmerk dat geacht kan worden vreemd te zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteiten, en waarbij geld of een ander betaalmiddel ter beschikking wordt gesteld van de kredietnemer die zich ertoe verbindt de lening terug te betalen door periodieke stortingen;

h) de kredietopening, te weten elke overeenkomst, ongeacht de benaming of de vorm, waarbij een krediet wordt toegekend aan een natuurlijke persoon die hoofdzakelijk handelt met een oogmerk dat geacht kan worden vreemd te zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteiten, en waarbij koopkracht, geld of gelijk welk ander betaalmiddel ter beschikking wordt gesteld van de kredietnemer, die ervan gebruik kan maken door een of meerdere kredietopnemingen te verrichten onder meer met behulp van een betaalinstrument of op een andere wijze, en die zich ertoe verbindt terug te betalen volgens de overeengekomen voorwaarden;

i) elke andere overeenkomst dan bedoeld in de punten c) tot h) hierboven, krachtens welke een kredietverlener geldmiddelen ter beschikking stelt van een natuurlijke persoon of van een rechtspersoon, met inbegrip van niet toegelaten debetstanden op een rekening, of zich ertoe verbindt geldmiddelen ter beschikking te stellen van een onderneming onder de voorwaarde van de terugbetaling ervan op termijn, of zich garant stelt voor een onderneming;

j) elke andere overeenkomst of verrichting waarvan de kennis van het bestaan relevant is voor de uitvoering van haar wettelijke opdrachten door een informatiegerechtigde. De Koning bepaalt, bij een in Ministerraad overlegd besluit en na advies van de Cel voor Financiële Informatieverwerking en de NBB, de lijst van de betrokken overeenkomsten en verrichtingen. »

¹⁵ Dit is een noodzakelijk evenwicht om de evenredigheid van de centralisatie van financiële informatie over alle klanten van de informatieplichtigen bij het centraal aanspreekpunt te waarborgen. Zie in dit verband de voornoemde adviezen in voetnoot 2.

overeenkomsten betreffende beleggingsdiensten), aangezien de in deze contracten belegde bedragen over het algemeen vrij stabiel zijn (in tegenstelling tot banktegoeden).

26. Zoals hierboven uiteengezet (in verband met de nadere regels inzake de gegevensstroom betreffende financiële transacties in contanten) zullen deze details betreffende de gegevensstroom met betrekking tot de andere gegevens van het centraal aanspreekpunt moeten worden vastgesteld, althans bij regelgeving. De Autoriteit wijst er ook op dat artikel 16 van voornoemd koninklijk besluit van 7 april 2019 in elk geval moet worden aangepast.

Bepaling van de categorieën van personen waarvoor de OCMW's het centraal aanspreekpunt zullen kunnen raadplegen en de bewaartermijn van de geraadpleegde gegevens

27. Ten slotte moet ook worden verduidelijkt ten aanzien van welke personen deze raadplegingen van het centraal aanspreekpunt door de OCMW's mogen worden uitgevoerd (alleen de bijstandsaanvrager of ook zijn echtgenoot/wettelijke of feitelijke samenwonende), tenzij de relevante wetgeving inzake sociale bijstand dit duidelijk en expliciet bepaalt (hetgeen de auteur van het wetsvoorstel dient na te gaan door te verwijzen naar de relevante wettelijke bepalingen in de motiveringen die aan het wetsvoorstel voorafgaan). Hetzelfde geldt voor de vaststelling van de periode gedurende welke de in het centraal aanspreekpunt geraadpleegde gegevens door de OCMW's worden bewaard.

**Om deze redenen,
is de Autoriteit van mening**

dat het wetsvoorstel als volgt moet worden aangepast :

1. Integratie, in de voorafgaande motiveringen, van het resultaat van de noodzakelijkheids- en evenredigheidsanalyse met betrekking tot de gewenste uitbreiding van de doeleinden waarvoor het centraal aanspreekpunt kan worden gebruikt (overw.. 4 tot 9) ;
2. Aanpassing van voornoemde wet van 8 juli 2018 tot organisatie van het centraal aanspreekpunt, in plaats van de organieke wet van de OCMW's (overw. 10 t.e.m. 12) ;
3. Aanpassing van voornoemde wet van 8 juli 2018 om duidelijk te bepalen voor welke specifieke en legitieme doeleinden het centraal aanspreekpunt kan worden gebruikt en verbetering van de bepaling van het doel waarvoor de OCMW's toegang krijgen tot het centraal aanspreekpunt overeenkomstig de overweging 15 (overw. 13 à 14) ;
4. Rectificatie van de eerdere motiveringen van het wetsvoorstel betreffende de mogelijkheid voor OCMW-gebruikers om toestemming te geven voor raadpleging van hun gegevens in het centraal

aanspreekpunt (overw. 16) ;

5. Bepaling van de categorieën gegevens van het centraal aanspreekpunt die overeenkomstig de overwegingen 17 tot en met 25 ter beschikking van de OCMW's moeten worden gesteld; ;
6. Bepaling van de bewaartermijn van de geraadpleegde gegevens en van de categorieën personen ten aanzien van wie de OCMW's het centraal aanspreekpunt mogen raadplegen overeenkomstig de overweging 27.

Beveelt aan de voormelde wet van 8 juli 2018 betreffende de organisatie van het centraal aanspreekpunt voor financiële rekeningen en contracten **en zijn uitvoeringsbesluit van 7 april 2019** betreffende de werking van het centraal aanspreekpunt voor financiële rekeningen en contracten aan te passen overeenkomstig bovenstaande overwegingen (overw. 5, 10 tot 12, 13, 14, 23, 26)

Voor het Kenniscentrum,
(get.) Cédrine Molière, Directeur